

53503

*Spodnja
Rjuba Ljano*

TAČJA

= 9 =

Idealna tašča. ==

Veseloigra v enem dejanju.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček

v Gorici

==== priporoča sledeče zvezke ====

TALIJE:

- I. zvezek: **Pri puščavniku.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 moške, 3 ženske osebe.)
- II. « : **Bratranec.** Burka v enem dejanju. — (2 moški, 3 ženske osebe.)
- III. « : **Starinarica.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 4 ženske osebe.)
- IV. « : **Medved snubač.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 1 ženska oseba.)
- V. « : **Doktor Hribar.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 možkih, 3 ženske osebe.)
- VI. « : **Dobrodošli! Kdaj pojdete domu?** Veseloigra v enem dejanju. — (2 moški, 2 ženski osebi.)
- VII. « : **Putifarka.** Burka v enem dejanju. — (3 moške, 2 ženski osebi.)
- VIII. « : **Čitalnica pri branjevki.** Burka v enem dejanju. — (2 moški, 5 ženskih oseb.)

(Nadaljevanje na tretji strani platnic.)

53503

št. 9.

ТАЦЈА ☉ ☉ ☉

☉ ☉ Zbirka gledaliških iger.

Ureja ==

Fran Govékar ○ ○ ○ ○ ○

Uprizoritev te igre je naznaniti vselej dvornemu
in sodnemu odvetniku dr. O. F. Eirichu na Dunaju,
II. Praterstrasse 38.

V GORICI 1903.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Idealna tašča.

Veseloigra v enem dejanju.

Spisal PAVEL PERRON.

Priredil F. G.

Osebe :

PAVEL KASTELIC, trgovec,
BERTA, njegova žena,
Gospa SKALOVA, njegova mati,
MICIKA, služkinja

Godí se v manjšem mestu na deželi.

Salon. V sredi večja miza; na desni, levi in za njo stoli. Ob desni steni zadaj klavir z notami; spredaj vrtljiv stol. V ospredju na desni okno, pred njim mizica s cvetličjem in rastlinjem. Ob levi steni zadaj peč, spredaj vrata v Bertino sobo. Med vratmi in pečjo stol. Ob steni v ozadju: na desni trumeau ali elegantna omara ali knjižnica; na levi okrogla mizica z zofo in dvema mehka stoloma. Med trumeau in zofo vrata. Na tleh preproga.

Desno in levo od gledalca.

PRVI PRIZOR.

Pavel in Berta.

Berta (za kulisami na desni.) Prosim te, ljubi Pavel!

Pavel (prav tam.) Ne, ne —!

Berta. Ostani vendar, prosim te —!

Pavel. Nikakor ne!

Berta. Moraš, slišiš, moraš!

Pavel (pride pri desnih vratih v potni opravi, na glavi klobuk, v roki palico. Položi prtljago, pa-

lico in klobuk na zofo, ki stoji v ozadju na desni.)
Ne zadržuj me, ker ne ostanem!

Berta (pride za njim z desne.) Pa kaj naj rečem mami?

Pavel (gre na levo.) Kar hočeš! Ljubica, kar hočeš! Reci ji, da sem šel žabe lovit, cipe streljat, ali pa ji reci, da sem šel na severni rtič polarnega medveda lovit, ali pa v Saharo leve preganjat!

Berta (na desni, užaljena.) Ti si surov!

Pavel. Hvala! — V Ljubljano se odpeljem, kaj izprašuješ!

Berta. In moja mamá pride samó zato sèm kaj, da te spozna.

Pavel. Dà, dà, in jaz odpotujem samó zato, ker je nočem poznati! Kaj pa je treba meni poznati svojo taščo! In kaj je treba njej poznati mene? Ko sva se pred enim letom poročila, je bila edina moja prošnja, da ne vidim nikdar tvoje matere, da naju pušča v miru za zmeraj! Takrat je bila bolna in se poroke ni udeležila. Danes pa tudi ni prav nobenega vzroka, da prihaja sèm kaj.

Berta. Surovež! Mislila sem takrat, da se samó šališ in verjela nisem, da misliš o taščah tako slabo... O — in ti resnično ne

ostaneš doma? Ti v istini sovražiš mojo mater, dasi je ne poznaš?

Pavel. Dà, sovražim jo, ker je moja tašča!

Berta. Sam si kriv, zakaj si me pa vzel!

Pavel. Vzel sem le tebe brez tašče. Zato sedaj odpotujem.

Berta (jezna.) Sedaj mi je pa že dosti! Če ne ostaneš, Pavel, če ne ostaneš, potem ti pokažem, — kaj — kaj —!

Pavel. No, kaj mi pokažeš?

Berta. Pokažem ti, kaj je žena, če je huda in razžaljena! Le čakaj! Žal ti bo. Videl boš, da znam biti tudi Ksantipa!

Pavel. Ti? Ksantipa? Haha! S tem ljubeznivim obrazkom, s temi krotkimi očmi, s tem srčkom, polnim ljubezni in dobrote? Pojdi, pojdi, take Ksantipice se ne bojim. (Jo hoče poljubiti.)

Berta (se obrne proč.) Pusti me! (Si pokrije z roko obraz.) Jaz nesrečnica! Ti me ne ljubiš, ker me tako žališ! O, tega ne preživim! (Sede na desni stol poleg mize, ki stoji sredi sobe.)

Pavel. Ali prosim, prosim, ljuba Berta, samó nič solz! Saj me poznaš: kisanja ne

prenašam! Čemu se jokaš ti? Jaz, jaz bi moral jokati!

Berta. Ti? Zakaj ti?

Pavel. Ti ostaneš lepo doma in se boš s svojo mamo dobro zabavala, jaz pa, o, jaz se moram vlačiti po železnicah, požirati dim ter se dolgočasiti v Ljubljani, kjer bom gotovo umiral od hrepenenja po tebi, zlati svoji ženici!

Berta. Hinavec! Dolgčas ti bo, — o, seveda! — Zabavat se greš — morda celó z drugimi ženskami! (Ihti.) Ko se vrneš, me ne najdeš več tukaj.

Pavel. Kaj? Nikar ne govori tako! Pa nikar ne jokaj!

Berta. Pusti me! Le pojdi, le pojdi! Nič ne maraj, — mama me vzame seboj — povem ji vse — in potem boš svoboden, brez tašče in pa — hu! hu! hu! — tudi brez žene! (Joka.)

Pavel (jo tolaži.) Ne, ne, tega mi ne storiš!

Berta. Dà, dà, domov grem zopet!

Pavel (jezen.) To je neumnost. Dà, veš, neumnost! (Hodi razburjen sèm in tjà.) — O té ženske! Če bi si le znal pomagati.

B e r t a (ga pogleda smehljaje izza dlani. Zase.)
Ostane! Ga že skrbi! (Glasno zajoka.) Oh, ne
ljubiš me nič več!

P a v e l. O tem ni govora! Ti veš, srček!
(Premisli se.) Nikar ne pretiravaj! Dokazal sem
ti že, da sem srečen s teboj. (Hodi sèm in tjà.)
Berta, slišiš —!

B e r t a. Kaj je?

P a v e l. Ljuba Berta!

B e r t a (za se.) Aha! (Glasno.) Ljubi Pavel!

P a v e l. Doma останem.

B e r t a. O, saj sem vedela! (Poskoči in ga
hoče objeti.)

P a v e l. Pa vendar ne останem.

B e r t a. Kaj praviš?

P a v e l. To se pravi —

B e r t a. To se pravi?

P a v e l. Jaz sem — svoj brat.

B e r t a. Ti — svoj brat?

P a v e l. Dà, v tistem trenutku, ko pre-
stopi tvoja mati prag našega stanovanja, ni-
sem več tvoj soprog Pavel Kastelic, nego
moj brat, tvoj svak — Peter Kastelic...
Dobra ideja, kaj ne?

Berta. Nespametna komedija!

Pavel. Če si z njo zadovoljna, ostanem, sicer pa grem.

Berta (jezna.) Ah, kako si muhast! Ali te ni sram?

Pavel. Tvoja mati me ne pozna — videla me ni še nikdar — tudi moje slike ne... Stoj, prosim, takoj odloži svoj medaljon! (Ji vzame z ovratne verižice medaljon.)

Berta. Ali, Pavel, kaj pa delaš!

Pavel. Moja slika je v njem — lahko bi me izdala. (Spravi medaljon v žep telovnika.) Svoj poročni prstan skrijem tudi. Tako! (Vtakne prstan v žep.) Sedaj pa naj le pride gospa tašča, da jo spoznam! Dokažem ti, da se nisem motil v njej, kajti vse tašče so —

Berta (napol jezna, napol smeje, ga hitro prekine.) So hudobne, jezične, intrigantske, tiranske, smešno domišljave i. t. d., i. t. d. ter sovražijo svoje zete, hujskajo hčere, delajo v rodbinah nemir, neslogo, pekeli i. t. d., i. t. d. — Pavel, zakaj čitaš vedno »Fliegende Blätter«?

Pavel. Ali si zadovoljna z mojim načrtom? Da ali ne?

Berta. Saj moram biti, hudobnež, sicer mi pobegneš! Ali rečem ti že sedaj, da delaš mami krivico!

Pavel. Vederemo! — — Velja torej: jaz ostanem in sem odslej nadalje brat Peter! Ne pozabi, svak Peter! (Formalno.) Kako dražestni ste zopet danes, ljuba svakinja!

Berta (se koketno prikloni.) Pregalantni ste, gospod Peter!

Pavel. Gotovo vam je dolgčas, ker je odpotoval moj brat Pavel, vaš gospod soprog — ?

Berta. O, ne; prav vesela sem, da ni tega pusteža!

Pavel. Torej — hm! — hm! — vam moja družba ni neljuba? (Patetično.) O, gospa, če bi vi vedeli — !

Berta. O, Peter, če bi vi slutili — !

Pavel. Če bi vi vedeli, kako mi trepetá srcé, kadar vas vidim! Gospa, Berta, jaz vas ljubim — ! (Pade na kolena pred njo.)

Berta. Lopov! — Proč, proč!

Pavel (vstane, mirno.) No, to je pa vendar preveč, da mi praviš lopov! Toda poljubi me, srček! (Jo poljubi.) In sedaj sveto prise-

ziva, da se ne izdava tvoji materi, da se ne izpozabiva v komediji! (Ji dvigne roko in dvigne svojo.)

Berta. Dobro. Jaz te ne izdam, če se ne izdaš sam.

Pavel. Brez skrbi!

Berta. Le čakaj! Morda te prisilim, da se izdaš sam! (Ga objame.) Ljubček, dokazati ti hočem, da si se zmotil v moji materi. Z Bogom, Pavel! Odslej si Peter!

Pavel. Z Bogom, ženica! Odslej sem tvoj svak!

DRUGI PRIZOR.

Prejšnja. Micika (pride pri srednjih vratih zadaj).

Micika. Gospa, voz z mnogimi kovčegi stoji pred hišo. Mislim, da se je pripeljala gospa mamá.

Pavel in Berta (stečeta narazen). Že sedaj?

Pavel. Rekla si, da pride šele popoldne.

Berta. Presenetila naju je.

Pavel. Ah, prva (hudobno) ljubeznivost gospe tašče! Takih »presenečenj« nimam rad!

B e r t a. Sprejet jo grem. (Po strani.) Le čakaj, presenečen boš še večkrat!

B e r t a in M i c i k a (odideta pri srednjih vratih v ozadju.)

TRETJI PRIZOR.

P a v e l (sam).

P a v e l. Sedaj pa pogum in potrpljenje, Pavel! Strašen sovražnik se bliža, strašnejši kakor slaba vest in najhujši maček: tvoja gospa tašča! Tašča! Grozna beseda! In moja naivna ženka misli, da je njena mati bel krokar-golobček z oljkino vejico v kljunčku in z rožastim trakcem okoli vratu. Ali, čakaj! Jaz hočem pokazati vsem zakonskim možem, kako se potegne taščam z obraza sleparska krinka... Jaz pokažem, oh...! Tiho, koraki... že gresta. Sedaj se začne kometbja! (Gre proti levi v ozadje.)

ČETRTI PRIZOR.

B e r t a. G o s p a S k a l o v a (pri srednjih vratih).

P a v e l.

S k a l o v a (odloži svoj klobuk na srednji mizi ter obstane na sredi.) Dà, tukaj sem, ljubi moj otrok! (Poljubi na desni stoječo Berto.) Naj te

vendar pogledam . . . že celo leto te nisem videla . . . dolgo časa! O, bleda se mi zdiš, otrok. In tvoje oči se ne svetijo več tako kakor prej!

B e r t a (vzdihne.) Ah, dà!

S k a l o v a. Zakaj vzdihuješ? Zakaj se ne smeješ, ko je prišla tvoja mamá? Ali nisi srečna?

B e r t a. O tem kasneje, ljuba mamá. (Pokaže Pavla.) Predstavljam ti tukaj —

S k a l o v a. Moj dragi zet, vem — (Gre k Pavlu.)

P a v e l (stopi naprej, ostane na levi Skalove.) Oprostite, milostiva, jaz nisem vaš zet, nego —

S k a l o v a. Vi niste moj zet, nego —?

B e r t a. Mojega soproga brat, gospod Peter Kastelic. (Pavlu.) Kaj ne, ljubi svak, da boš toli prijazen ter boš mojo mater nekoliko zabaval, da pogledam, če je Micika pripravila sobo? Do svidenja! (Gre par korakov k stranskim vratom na desni, se vrne naenkrat k začudeni Skalovi ter jo objame z vzklikom.) Oh, moja dobra, ljuba mamá! (Hitro na desno.)

PETI PRIZOR.

P a v e l in S k a l o v a.

S k a l o v a (gleda vsa strmeča za Berto, potem se ozre na Pavla.) Ali se je kaj pripetilo?

P a v e l (gleda takisto začudeno in zmedeno.) Ne vem, milostiva! Pravkar je bila še prav dobre volje!

S k a l o v u. Kar spoznati je ni več!

P a v e l. Mlade žene imajo večkrat posebne muhe. Toda — prosim, sédite! (Pokaže stol na desni srednje mize.) Moja že —, moja... svakinja je šla v kuhinjo. Gotovo ste lačni?

S k a l o v a. O, nič posebno. (Sede na stol na desni srednje mize in skrivaj sunljivo pogleduje Pavla.)

P a v e l (zase.) Kako me fiksira! Menda vendar ne sluti? Ah, saj ni mogoče! (Sede na levi srednje mize.)

S k a l o v a. Gospod, vi ste torej brat mojega ljubega zeta?

P a v e l. Dà, milostljiva, celó dvojčka sva. Podobna sva si kakor jajce jajcu. On je Pavel in jaz Peter, on Kastor, jaz Poluks, on Ciril, jaz Metod. Vsak ima tri imena, da naju ni mogoče zamenjati.

Skalova. Tega doslej nisem vedela ...
Pa kam je šel moj zet?

Pavel. Pavel? V Ljubljani je; važne,
nujne posle je imel in odpotoval je nenadoma.

Skalova. Odpotoval je?! O, tega nisem
vedela! Berta mi ni ničesar pisala.

Pavel. Ker je odpotoval šele včeraj ...
pravzaprav danes: ob 12. in 1 minuta ponoči.

Skalova. Prišla sem samó, zato, da se
z njim seznanim, — pa ga ni!

Pavel. In ga vsaj teden dni ne bo!

Skalova (zase.) Surovež! Rad bi se me
hitro iznebil! (Glasno.) O, časa imam dosti, da
ga čakam lahko tri tedne!

Pavel (zase.) Joj meni, tri tedne! (Glasno.)
To me prav veselí. Morda Pavla celó tri
tedne ne bo domov, zato pa ga hočem nadomeščati
ter sem vam vedno z veseljem na razpolago.

Skalova (strmeča.) Kaj pravite? Vi —
vi ostanete lahko tri tedne namesto brata?

Pavel. O, če treba, tudi tri mesece. Na-
domeščam Pavla popolnoma in prav dobro...
gospa Berta je vselej zadovoljna z menoj.

Skalova. Vselej? Vselej, pravite? Torej ostaja moj zet večkrat tako dolgo z doma?

Pavel. Vsak mesec skoraj po en teden ali dva!

Skalova (vstane razburjena.). Tega ne razumem! — Gospod Peter... saj dovolite?

Pavel (vstane in se prikloni.) Peter, Poluks, Metod...

Skalova. Razmere tu nikakor niso normalne. Moja hči tako razburjena, objokana, nervozna, bolehná... zet z doma, za par tednov... in vi — vi tu cele mesece na leto — oprostite, to mi je neumljivo!

Pavel. O, zaradi nervoznosti drage Berte —

Skalova. Drage Berte?!

Pavel. Kličeva se vedno le Berta in Peter, prosim.

Skalova. Ah, tako! Torej čisto prijateljsko?

Pavel. Čisto po domače, dà. Kot dvojček njenega moža ni med Pavlom in Petrom pri dragi Berti skoraj nobenega razločka več... Tako se imamo radi!

Skalova. Ah, tako, tako? Res, lepo, lepo... Toda, hoteli ste mi povedati vzrok Bertine čudne nervoznosti. Ali je morda odhod soproga kriv —?

Pavel. Ah! Hm! (Hitro.) Seveda, seveda, to bo, to bo! Ni prijetno, če mora biti mož toliko z doma, dasi ga dobro nadomeščam, ali mož je pa le mož! (Zase.) Kákó me ta ženska fiksira! Kakor policaj!

Skalova (zase.) Tu se nekaj godí, in ta gospod ni odkritosrčen! (Glasno.) Govoriti moram o tem tudi z Berto.

Pavel (kaže na desno.) Tu prihaja Berta.

ŠESTI PRIZOR.

Prejšnja. Berta (z desne strani).

Berta (navidezno žalostna.) Tako, ljuba mamá, sedaj pa se lahko začne najino kramljanje.

Pavel (zase.) Opravljanje!

Skalova (pri srednji mizi.) Dà, Berta... toda zdiš se mi tako žalostna danes —?

Berta (vzdihne.) Ah, mamá! Če bi ti vedela — če bi ti slutila! Ah! (Se viže jokaje Skalovi na prsi.)

Pavel (zase.) O, kaj je to? Tako se vendar nisva domenila!

Skalova. Berta, ti jokaš — ali si nesrečna?

Berta. Strašno nesrečna! Peter, to se pravi gospod Peter ti je gotovo že vse povedal —?

Skalova. Gospod svak mi je povedal, da je tvoj mož odpotoval.

Pavel. Dà, Pavel je odpotoval.

Skalova. Zaradi tega vendar nisi tako potrta?

Berta. O ne! Toda ža kaj je odpotoval... ali veš, za kaj? O mamá!

Pavel (hitro.) Berta, prosim te, molči vendar!

Berta (se vzravna pokonci slovesno.) Molčite vi, gospod! Moja mamá pa naj izvé vse — vse!

Pavel. Ne, nikar! Dogovorila sva se vendar! (Ji daje znamenja, naj molči.)

Berta. Ne, molčala ne bom. Sramote ne prenašam več — vest me peče — in mati, ki me ljubi, naj sodi! Lagala ne bom več... vse, vse naj izvé!

Pavel. Gospa, ne poslušajte je in ne verjemite ji ničesar! (Tih.) Veste, Berta ima včasih melanholične trenutke in takrat je tako zmešana . . . takó je konfuzna, da govori največje neumnosti. Res, gospa.

Škalova. Gospod, ne trudite se! Pre-slepíte me ne! Otrok govóri materi vedno resnico. (Berti.) Le govôri, Berta, olajšaj svoje srce, operi svojo vest; tvoja mati te posluša s sočutjem . . . Ali ti je morda ljubše, da greva sami v mojo sobo?

Berta. O ne. Tu, pred tem gospodom hočem govoriti, mati!

Škalova. Dobro, le govôri! (Dami sedeta za srednjo mizo; Berta na desni.)

Pavel (stoji na levi.) Dobro, pa govôri; raðoveden sem . . .

Berta. Ko sva se s Pavlom pred enim letom poročila, sva živela kakor dva golobčka, srečna in vesela.

Pavel (zase.) Resnica!

Berta. Povsod solnce — pomlad — razkošno cvetje — blaženost — sreča neizmerna!

Pavel (zase.) Resnica!

Berta. A vse je minilo... vse umrlo... konec je sreče, blaženstva za vselej... za večno, mati.

Pavel (zase.) Ne boš, Jaka!

Skalova. Ubožica! Torej nisi več srečna s svojim možem?

Berta (gleda predse, kakor v deliriju.) Minilo, umrlo, pokopano! Oh, v črnem grobu leži moja sreča, tako mlada in krasna; velik kamen so zavalili nanj, da ne vstane več, nikdar več! (Kakor bi se zavedla iz sanj.) Moški so mačke, ki skrivajo svoje kremplje, mati! A nenadoma nam zasade svoje kremplje v živo mesó, da nas boli strašno, strašno! (Zelo žalostno.) In moj mož je taka mačka z velikimi kremplji, mamá!

Pavel (stopi med dami, za mizo.) Ali, Berta, prositi moram, da —!

Skalova (mrzlo.) Kaj želite, gospod?

Pavel. Pardon! Mene sicer ne briga nič vsa ta komedija, ali končno sem vendar Pavlov brat, ki ga moram braniti!

Berta. Braniti? Vi, braniti? Predrznež, ali niste vi vsega krivi, vi — vi —!

Pavel. Ampak prosim, Berta, jaz res ne vem...

Berta. Ne igrajte hinavca, gospod!
Sram vas bodi!

Pavel (se umakne zopet na levo.)

Berta (Skalovi.) Moj mož se me je kmalu naveličal; dolgočasil se je pri meni in izostajal je čim dalje pogostejše. Najprej en večer vsak teden, potem dva, — tri, — štiri, potem vsak večer... Jaz pa sem bila sama — sama — sama! In plakala sem, — ah, mamá, koliko sem plakala!

Skalova. Ubožica! Ubožica!

Berta. Neke noči — bilo že po polnoči — pa sem slišala pred hišo kričanje in tuljenje... vrata so se z ropotom odprla... po stopnicah se je opotekal nekdo... v sobo je prihrumel kakor razbojnik — (Vstane.)

Skalova (vstane.) Moj Bog!

Berta. Moj mož pijan! Pijan, mati!

Pavel. Ali, Berta, tega se ne spominjam... nikdar!

Berta. Gospod, takrat se še nisva poznala!

Pavel. Dà, dà, — res je, res, poznala se še nisva. (Zase.) Kako se znajo ženske lagati! (Hodi v ozadju sèm in tjà.)

Skalova. No, seveda je žalostno, če pride mož pijan domov; toda posebna nesreča to tudi ni. Vidiš, Berta, tudi najtreznejši in najsolidnejši mož se v časih nevedé in nehoté opijani. Zato ga žena ne sme obsojati prestrogo.

Pavel. Dà, res je, milostiva. Včasih človek ponesreči, da sam ne ve, kdaj in kako. Moj brat Pavel ni pijanec, — gotovo je imel takrat le smolo!

Berta. Prvič... morda! Ali poslušaj, mamá, dalje!

Pavel (resignirano.) Roman se nadaljuje.

Berta. Dà, pijančevanje se nadaljuje. Pavel je bil pijan prvič, drugič —

Pavel. Tretjič, četrtrič —

Berta. Petič, šestič —

Pavel. Končno vsak dan! Haha!

Berta. O, mati, udal se je pijači popolnoma in se izgubil zame čisto in docela.

Skalova. Kaj naj rečem k temu, Berta? Ali nisi kriva tudi sama tega? Zakaj ga nisi znala navezati nase? Zakaj nisi storila vsega, da bi se mu zdelo doma pri tebi najprijetnejše? To je dolžnost vsake žene!

Pavel (zase.) Glej, glej! Stara govori prav pametno!

Berta. Močnejši magneti so ga vlekli od mene proč. Ne vem, ali igra, ali pijača, ali ženske . . . morda pa vse skupaj! Doma ga ni bilo spočetkom le zvečer, potem tudi popoldne, potem po ves dan, po dva — tri dni —

Pavel (hudobno.) Ves teden, dva tedna, tri tedne —!

Skalova. Čudno! A zakaj si mi pisarila ves čas, da si srečna in zadovoljna, da je soprog ljubezniv, priden in soliden —? Zakaj nisi pisala resnice? Zakaj si mater varala z lažjo?!

Berta. Dà, lagala sem, mati, ker sem postala tudi sama slaba in ker sem ubogala njega, ki me je pregovoril, naj ti prikrivam istino in lažem!

Skalova. Kdo te je pregovoril?

Berta. Hotel me je potolažiti, pomiriti —

Pavel (razburjen spredaj na levi.) Kdo, kdo?

Berta. Vi vprašujete, gospod? — Mamá, pogledaj ga: on je bil moj zapeljivec!

Pavel. Kaj, jaz? — Jaz že ne!

Berta (v sredi med Skalovo in Pavlom, navidezno sila razburjena.) Dà, vi! Prišli ste, hinavec, in ste me sladkimi besedami omamili, da sem vam verjela! Mislila sem, da ste res moj prijatelj. Dejali ste mi, da Pavel moje ljubezni ne zaslu uje ve , da naj bom vesela in srečna brez njega, da me hočete zabavati in tolažiti vi, moj nesebični, idealni prijatelj! Ali niste govorili takó? — Ali niste govorili  e danes tako? Govorite! Recite, ne  ,  e si upate! (Stopi togotno predenj.)

Pavel. Ali, prosim, Berta, kaj pa govori ! Berta —!

Berta. Ne recite mi Berta! Spoznala sem vas, zato vam trgam sedaj z obraza hinavsko krinko. Mati, o moja mati! (Položi svoj obraz na prsi g. Skalove, ki stoji kakor okamenela.)

Pavel. Berta, to je vendar komedija —! (Jo prime za roko ter se približa s svojim obrazom njenemu.)

Skal va (resno in dostojanstveno.) Proč, gospod! Vi igrate komedijo, ne pa moja uboga hči, ki se kes  in govori čisto resnico! Vi pa se drznete  e vpricho mene, njene matere —!

P a v e l. Dovolite, gospa, to je preveč! Prekliči, Berta! Povej ji resnico, sicer — Berta, sicer — !

B e r t a. Ne, ne! Ničesar ne prekličem!

P a v e l. Torej nočeš? Potem moram govoriti jaz!

B e r t a (hudobno.) O le govorite! Saj hočem, da govorite. (Se smeje.)

P a v e l. Ne, nočem. Siliti se ne dam.

S k a l o v a. Gospod, govoriti vam sploh ni treba več, ker mi je sedaj jasno vse. Tudi Berta je kriva te sramote, toda vi, gospod, se sramujte, da ste tak brat. Najprej ste nahujskali Berto proti Pavlu —

P a v e l. Ni res!

S k a l o v a. — potem ste se vtihotopali v njegovo hišo —

B e r t a. Res je, res je!

S k a l o v a — sebično ste izrabljali položaj, se delali njenega prijatelja, dasi ste volk v ovčji obleki.

P a v e l. To ni res!

S k a l o v a. Res je! Ogoljufali ste svojega brata in Berto podlo in neznačajno. Berta je bila mlada, neizkušena. Sama je kriva, ako

se mož ni čutil doma dovolj srečnega. Pomislila ni, da ima njen soprog tudi druge dolžnosti; da mora vršiti svoje opravke, ohraniti svoje trgovske zveze ter da ne sme zanemariti svojih prijateljev. Zato ni bilo prav, da ga je zadrževala vedno pri sebi ter mu ni dala potrebne svobode!

B e r t a (stoji na desni.) O mati, o mati!

S k a l o v a. Dà, Berta. Žena mora svojega moža razumeti, mora ga v vsem podpirati, ne pa ovirati ga s svojo zaljubljenostjo! Dobra soproga mora biti svojemu možu predvsem prijateljica in tovarišica; le potem mu more biti vedno mila ljubica. Saj Pavel je dober človek. Pri svojih najboljših znancih sem izvedela, da je značajan, resen in delaven mož, zato sem prepričana, da si le ti kriva, če se te je takó naglo naveličal.

P a v e l (stoji na levi.) Prav dobro! —
(Zase.) Izvrstna tašča!

S k a l o v a, Življenje ni igra, nego polno dela in skrbi; ti pa si bila otročja ter bi se bila rada samo igrala in zabavala. Če bi bila svojega moža razumela, ne zamerila bi mu, ako ni bil vedno pri tebi. Mož ni suženj svoje žene in zakon mu ne sme biti ječa, v

katero se boji vračati iz svobode svojih opravkov! Ti pa si bila naiven otrok, ki si mu s svojim kujanjem in sitnobo zagrenila zakonsko življenje, mesto da bi ga bila sprejela vselej z odprtimi rokami ter mu tudi odpustila, ako se je v časih zamudil preveč ter se je morda nehoté tudi nekoliko upijanil. Celó najsolidnejšim in najtreznejšim možem se včasih ponesreči, da pijejo nevedč preveč, in žena jih zaradi tega ne sme prestrogo obsojati. Ti pa si to storila! Zanimarila si ga in iskala zabave pri njegovem sebičnem bratu ter si s tem uničila svojo zakonsko srečo... Tako, sedaj sem vama povedala svoje mnenje, sedaj vesta, kaj vama je storiti! (Gre zadaj na desno k mizi z zofo.)

Pavel. Hvala vam, gospa, da mislite tako lepo o mojem bratu. Hvala vam!

Skalova. Gospod, vi ste nesramni! Zato vam v imenu svojega zeta sedaj ukazujem, da zapustite takoj to hišo!

Pavel. Kaj? Jaz, jaz naj zapustim to hišo? — Ta je pa dobra! Berta, ali slišiš, kaj zahteva tvoja mati?

Berta. Pojdite, pojdite, gospod! Vse, kar hoče moja mati, se mora zgoditi!

Skalova. Ali slišite? Prosim torej!
(Gre k mizi z zofo in se vrne s Pavlovimi stvarmi.)
Tu je vaš klobuk, tukaj palica in tole bržčas
vaša potna torba. (Stopi k srednjim vratom.)
Srečno pot!

Pavel (ji vzame po vrsti vse stvari iz rok.)
Preljubeznivi ste! In če pomislim, da bi mi
bilo treba izpregovoriti le besedico!

Berta. Izgovorite to besedico!

Skalova. Kaj pomenja to?

Pavel. O nič, prav nič! (Zase.) Proklet
položaj to! Ali naj snem svojo besedo?
Nikdar ne! (Glasno.) Ne, ne!

Berta (zase.) O ta moška trma!

Skalova. Kaj se pa še obotavljate?

Pavel. Dovoľite mi še eno vprašanje,
milostiva! Ali mislite tako dolgo tukaj ostati,
da se vrne moj brat?

Skalova. Ne, svojo hčer vzamem seboj,
da jo obvarujem vašega zalezovanja. Dà, še
danes odpotujeva.

Berta. Dà, še danes odpotujeva. Le proč
od tod!

Pavel (se glasno zasmije.)

Skalova. Gospod, v takem položaju se vendar ne boste smejali! Pozivljam vas še enkrat v imenu svojega zeta, ostavite to hišo!

Pavel. O, saj sem popolnoma resen. Takoj pojdem odtod, samó dovolite, da se poslovim od Berte.

Skalova. Ne vem, ali smem to dovoliti?

Pavel (patetično.) Pomislite, milostiva, da se ločiva za vse življenje.

Skalova. Ali mi prisegate?

Pavel. Priseči? Dà! Peter Kastelic ne prestopi nikdar več praga te hiše, nikdar več ne izpregovori besedice z gospo Berto Kastelčevo.

Skalova (stopi nazaj.) No, potem se poslovite, a hitro, če smem prositi.

Pavel. Brez skrbi!, (Gre proti sredi naravnost k Berti, jo prime za roke, katere ji poljubi, tiho.) Komedijantka! Tvoja pa vendar le ne bo obveljala. (Glasno.) Klanjam se, milostiva; z Bogom za — večno. (Tiho in hitro.) Prav za res! (Glasno.) Še danes odpotujem! (Skalovi.) Tudi vam se klanjam, milostiva. Čast mi je bila! (Odide skozi sredo.)

SEDMI PRIZOR.

Berta (zase.) Menda vendar ne misli res odpotovati?

Skalova (stopi par korakov proti srednjim vratom.) Vendar enkrat! Dosti truda me je stalo, preden sem ga odpravila. — Tako, zdaj pa rečeva medve par resnih!

Berta (raztresena.) Kakor želiš, mama. (Zase, medtem ko stopi k oknu.) Pogledati moram, ali pojde res iz hiše.

Skalova (gre okrog mize na sredi spredaj na desno.) Ti si prav toliko kriva kakor tvoj svak. Lep svak to! Hvala Bogu, da sem prišla še o pravem času.

Berta (pri oknu, zase.) Micika gre na ono stran po voz. Ta je pa lepa!

Skalova. Najprej si ravnala slabo s svojim možem, potem si pa še izzivala tega gospoda.

Berta (gleda skozi okno, raztresena.) Res je, popolnoma res!

Skalova. Kaj pa gledaš vedno skozi okno? Menda vendar ne obžaluješ, da sem pokazala temu gospodu vrata?

Berta (urno.) O, ne! Samo prepričati se moram, ali je res — (Glasno, prestrašeno.) Vstopil je zares v voz! Oh, kaj takega! (Vzne-mirjena.) Prav zares odpotuje.

Skalova. I seveda! Ali si mislila, da ne?

Berta. O ne, nikakor ne! Nasprotno, vesela sem, da pojde od tod. (Se prisiljeno smeje, potem zase.) Grozil mi je, — rekel je za večno — pa saj ne more biti! To bi bilo pre-smešno. (Glasno.) Voz je oddrdral.

OSMI PRIZOR.

Prejšnji. Micika (skozi sredo.)

Berta (razburjena.) Kaj pa prinašaš?

Micika (tiho Berti.) Listek milostivega gospoda. (Ji da pismo in odide skozi sredo.)

Berta. Kaj pa piše? (Prečita pismo.) Ne, tega ne prenesem. Za njim moram!

DEVETI PRIZOR.

Skalova. Berta.

Skalova (se visoko vzravna.) Tukaj ostan-
neš!

Berta. Prosim te, draga mama, moj
mož, -- moj muž — (Papir ji pade iz rok.)

Skalova (pobere papir.) Pismo tvojega moža? Pokaži!

Berta. O ne, ne!

Skalova (čita.) »Draga Berta! Dokler bo tvoja mati pri tebi, se ne vrnem v hišo. Tvoj soprog Pavel.« (Začudena.) Tvoj soprog Pavel!?

Berta (povesi oči.) Pavel, dà.

Skalova. Tvoj mož torej ni odpotoval, in je tukaj?

Berta. Dà!

Skalova. Ali sanjam? Oni gospod vendar ni bil —?

Berta (se bori sama s seboj.) Draga, dobra moja mama — moj svak — moj mož — jaz — on — (Ji pade okrog vrātu.) Odpusti mi, jaz sem vsega kriva, jaz sem si vse izmislila! Glej, moj mož ima predsodke, boji se tašč, zato te ni hotel na noben način sprejeti pri sebi, in tako —

Skalova. Ni me hotel sprejeti pri sebi? Ali sem mu storila kaj žalega?

Berta. Ne, ne, saj to je ravno — samo čuden predsodek ima. Ko je govoril tako slabo o taščah in hotel odpotovati, sem mu grozila, da pojdem tudi proč — k tebi; tedaj

je vendar sklenil, da ostane, a se izda za svojega brata Petra, katerega niti ni.

Skalova (pikirana.) Igrala sta torej komedijo? To je pa res prav lepo! In pripoved o tvojem nesrečnem zakonu?

Berta (v zadregi.) Sem si izmislila.

Skalova. Izmislila?! (Premor; gre k mizi na sredi, kjer je njen klobuk.) Nič več nočem motiti vajine sreče; takoj odpotujem.

Berta. Ne, ne, draga, ti dobra moja mama, tega ne smeš storiti. Nikakor ne! Odpusti mi! Pavel ni vedel, da bom tako lagala. Saj sem storila vse le iz dobrega namena. Hotela sem mu pokazati, kako dobro taščo ima. In res je sedaj slišal, kako dobro misliš o njem in kako si se zavzela zanj.

Skalova. To je vse prav zanimivo. Toda kakor je videti, ni ta šola ničesar opravila.

Berta. Žalibog ne, in vendar si ga tako toplo zagovarjala. O, kako sem nesrečna; on je jezen nate, a ti si huda name.

Skalova. Pomiri se! Saj nisem več huda. Pozabiti hočem. Tako — in zdaj mi daj poljub. (Poljubi Berto.) Saj sem vesela, da si srečna s svojim možem. A srečna sta le

brez mene, zato se mora strašna tašča umakniti. (Vzame klobuk.)

Berta. Kaj, res hočeš odpotovati?

Skalova. Ali morem ostati? To pismo tvojega moža je vendar dovolj jasno.

Berta. Seveda, — tu piše — pa kaj — ne, ne, nalašč ne! Ne udajva se! Sam naj gre, če hoče; še rad se povrne!

Skalova. Tako ne smeš govoriti, Berta! Tvoj mož je, in ubogati ga moraš! Jaz pa sem preponosna, da bi se vsiljevala tjà, kjer me ne marajo.

Berta. Mamica, ali res nočeš ostati? Oh, mamica —! (Odideta na desno.)

DESETI PRIZOR.

(Soba ostane trenotek prazna, potem pride pri srednjih vratih Pavel, gleda okoli sebe in stopa počasi naprej.)

Pavel. Res, radoveden sem, kakšen vtisk je napravilo moje pismo. Sedaj mora stara dama vsekakor že vedeti, komu je pokazala vrata in gotovo se zelo jezi. Toda če bi bil le slutil — Berta je vedela — kako izvrstna žena je moja ta — ta — tašča, nikdar

ne bi bil uprizoril tega. A sedaj? (Stranska vrata se odpro.) Tu prihajata. Takoj lahko izvem, kako govori o meni. (Se skrije za mizo s cveticami in za zastor pri oknu na levi.)

ENAJSTI PRIZOR.

Pavel. Skalova (popolnoma opravljena) in Berta (prideta z desne.)

Berta (njena mati na desni.) Ostani vendar vsaj še do nocoj! Moj mož se takó ne more vrniti prej kot jutri.

Skalova. Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri! Nočem hudega s hudim povračati. Kadar pride, mu boš vsaj mogla reči, da se je hudobna tašča takoj pokorila njegovim željam.

Pavel (zase.) O ti dobra tašča! Zares, veliko, hudo krivico sem jej delal!

Berta. Veš kaj, mama, s teboj pojdem! To naj bo pravična kazen Pavlu. Brez mene itak ne obstane dolgo.

Pavel (zase.) Glej, glej!

Skalova. Kaj pa misliš, otrok! Potem bi se mogel tvoj mož po pravici jeziti. V takih zadevah mora biti žena možu pokorna.

Ali ne stoji že v svetem pismu: Žena zapusti očeta in mater ter gre z možem?

Pavel (zase.) Angel — pravi angel je moja tašča! Ta ne sme odtod!

Berta. In ti se več ne jeziš?

Skalova. Niti nate, niti na tvojega moža; — Pavel me ne pozna, zato me je žalil. In sedaj se hitro posloviva! Voz stoji pred vratmi. Ako ti dovoli tvoj mož, me obiščeš pozneje enkrat!

Pavel (zase.) Nič več se ne morem zatajevati. Moram jo prositi odpuščanja.

Skalova. Bog te obvari, Berta! (Jo poljubi.)

Berta. Z Bogom, mama!

Pavel (pride hitro iz svojega skrivališča skozi sredo in gre k Skalovi.) Ne, nič z Bogom, tu morate ostati! Odpustite mi, gospa tašča. Vse, kar sem storil, obžalujem bridko! Tako dobra žena kot ste vi, ne more biti še nadalje huda.

Berta. Pavel, dragi Pavel!

Pavel. Sedaj pa čujte: le preko mojega trupla pridete lahko iz te hiše. Tukaj morate ostati do sodnjega dne, ako hočete ter mi odpustite.

Skalova. Niste me poznali, Pavel. Ničesar vam nimam odpuščati.

Pavel. In vi ostanete?

Skalova. Dà, ostanem.

Pavel (vesel poskoči.) Hurá! To je naj-srečnejši dan mojega življenja. (Na desni Berta, na levi Skalova, objame obe, Berti.) Veš kaj, dobro da nisem poznal tvoje matere prej kot tebe. Morda bi se bil sicer poročil z njo.

Skalova. Priliznjeneč!

Berta (mu poredno žuga.) Ti porednež!

Pavel. Kaj hočeš? Kaj nisva lep par: jaz in moja tašča? (Objame Skalovo.)

Konec.

- IX. zvezek: Idealna tašča. Veseloigra v enem dejanju. — (1 možka, 3 ženske osebe.)**
- X. « : Eno uro doktor. Burka v enem dejanju. — (6 možkih, 3 ženske osebe.)**
- XI. « : Dve tašči. Veseloigra v enem dejanju. — (4 možke, 3 ženske osebe.)**
- XII. « : Mesalina. Veseloigra v enem dejanju. — (3 možke, 3 ženske osebe.)**

Vsak posamezen zvezek stane 40 vin.,
po pošti 5 vin. več.